

В границях співробітництва з цим університетом на кафедрі АКС передані сучасні технічні засоби автоматизації та програмні контролери CAN і Interbus з програмним забезпеченням.

Професори вказаних вище німецьких вузів щорічно на кафедрі АКС читають лекції по використанню шинних технологій та Інтернет в автоматизації.

В відповідності з угодою з Райтлінгенським університетом передбачені спільні роботи в області наукових досліджень по міжнародним проектам (INTAS, DAAD, VVL).

В частині, в межах проекту VVL на кафедрі АКС розроблена, виготовлена та введена в навчальний процес лабораторна установка, на якій можуть виконувати лабораторні роботи через Інтернет студенти РУТЕ та ГВУЗ «НГУ».

Кафедра АКС співробітничала і з іншими фірмами, як на Україні, так і за кордоном.

В теперішній час кафедрі в межах співробітництва передано обладнання для автоматизації фірмами СВ «Альтера» та «Фенікс-контракт», на основі яких створені навчальні центри для навчання студентів.

Знання організації навчального процесу в ВУЗах Німеччини викладачами та студентами НГУ, освітніх програм, лабораторної бази та випускаемого обладнання іноземними фірмами підвищує мобільність наших студентів та сприяє входженню України до всесвітнього навчального процесу.

Бібліографічні посилання:

1. Проблеми розробки галузевих стандартів вищої освіти нового покоління: зб. тез доповідей наук.-метод. конф., 12-13 травня 2011 р., Дніпропетровськ, НГУ, 2011.

О.В. Третяков

(Харківська національна академія міського господарства)

АКРЕДИТАЦІЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ МОЖЕ СТАТИ ДІЄВИМ МЕХАНІЗМОМ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Відповідно до Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 р. № 978, зі змінами, внесеними постановою КМУ № 1124 від 31.10.2011), акредитація вищого навчального закладу – це державне визнання його статусу (рівня акредитації).

Акредитація спеціальності у навчальному закладі (відокремленому підрозділі навчального закладу) з певного напрямку за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем – це державне визнання відповідності рівня підготовки (перепідготовки) фахівців з цієї спеціальності державним вимогам [1, 2].

З метою визначення відповідності діяльності навчального закладу щодо підготовки (перепідготовки) фахівців з вищою освітою за спеціальностями, які зазначені в ліцензії, державним вимогам проводиться акредитаційна експертиза.

Фактично в умовах ринкової економіки акредитація спеціальності у навчальному закладі з певного напрямку за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем – це оцінка якості товару, який виробляє система освіти в країні.

В останні роки якість вищої освіти в Україні знижується. Як справедливо зазначає М.З. Згуровський, «в масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів (особливо нових) не конкурентоспроможна на європейському ринку праці» [3]. Очевидних втрат зазнають такі достоїнства української освіти як фундаментальність, системність та практична спрямованість.

Виходячи з цього «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» як основні проблеми якості освіти відмічає наступні [4]:

– недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;

– недостатня зорієнтованість структури і змісту професійно-технічної та вищої освіти на потреби ринку праці, сучасні економічні виклики інноваційного, сталого, конкурентоспроможного суспільного розвитку;

– не відпрацьована ефективна система національного моніторингу та оцінювання якості освіти.

Більшою частиною усі ці недоліки обумовлені не досконалістю системи акредитації за напрямками підготовки відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Для України модернізація системи контролю якості постає актуальною проблемою, в першу чергу, в контексті загальноєвропейського простору вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень. У світовій практиці застосовуються три основних підходи до оцінювання якості освіти: *репутаційний* (на основі експертних оцінок), *результативний* (за об'єктивними показниками) і *загальний*. Кількість підходів може бути більшою: *традиційний* (престижність ВНЗ), *науковий* (відповідність стандартам), *менеджерський* (задоволення клієнта), *споживчий* (сам споживач визначає якість), *демократичний* (користь вищого закладу для суспільства) [4].

Як відмічалось у [5], стратегічними завданнями реформування вищої освіти в Україні є трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні. Цей трансформаційний процес має базуватися на цілій низці засад, основною з яких є розвиток вищої освіти повинен підпорядковуватись законам ринкової економіки, тобто закону розподілу праці, закону змінності праці та закону конкуренції, оскільки економічна сфера є винятково важливою у формуванні логіки суспільного розвитку. Водночас, необхідно враховувати при цьому не менш важливі чинники – соціальні, політичні, духовного життя, суспільної свідомості, культури та морально психологічних цінностей. Значна частина проблем, що накопичилася у системі вищої освіти, пов'язана насамперед з розбалансованістю комплексу зазначених чинників суспільних перетворень.

У розпорядженні Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 1728 [6] поставлено завдання удосконалити механізм ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів з урахуванням особливостей підготовки фахівців з вищою

освітою, а також вжити заходів до утворення незалежних акредитаційних агенцій та агенцій з визнання документів про освіту, передбачаючи їх фінансування на госпрозрахунковій основі.

Цілі публікації. Визначення дієвих шляхів реорганізації системи акредитації вищих навчальних закладів задля підвищення якості вищої освіти та її конкурентоспроможності на існуючому ринку праці.

Основна частина. Постійні нарікання на систему і процедуру проведення акредитації як вищого навчального закладу в цілому так і окремих напрямів підготовки, на відміну від процедури ліцензування, свідчать перш за все, про її недосконалість та невідповідність тим завданням, які на неї покладаються.

В умовах ринкової економіки діюча система акредитації виглядає як оцінка якості товару самим виробником. Це безумовний нонсенс, повне протиріччя законами економіки. Якщо для підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, це ще може бути виправдано, тому що відповідно до галузевого стандарту освіти (ГСВО) бакалаврів (базова вища освіта) їх підготовка забезпечується при співвідношенні нормативної і варіативної частини дисциплін 70% до 30%. Нормативні дисципліни повинні повністю відповідати затвердженим освітньо-професійним програмам (ОПП) та забезпечувати формування встановленого стандартом освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) із забезпеченням відповідного рівня компетенцій. І тільки 30% навчального навантаження відведено для формування галузевого спрямування майбутнього бакалавра. Для цієї ланки системи вищої освіти проведення акредитації, основними елементами якої є: самоаналіз ВНЗ, акредитаційна експертиза МОНмолодьспорту України, достатньо обґрунтовані.

Зовсім по-іншому виглядає ця процедура при денній формі підготовки спеціалістів і магістрів, ГСВО для яких розробляються в цей час у відповідності з вимогами Постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 787 [7]. У цих ГСВО передбачається зворотне співвідношення дисциплін підготовки: 30% – нормативна частина, 70% – варіативна. Тобто підготовка спеціалістів і магістрів повинна бути цілком орієнтована на відповідну галузь, з урахуванням усіх вимог конкретних підприємств, установ, організації та кон'юнктури ринку праці.

В цих умовах, на наш погляд, одного погодження навчальних програм з дисциплін варіативної частини зі спілкою роботодавці не достатньо. Більш ефективним і дієвим заходом підвищення якості освітньої підготовки спеціалістів і магістрів буде – повне погодження переліку дисциплін їх зміст та кваліфікаційні вимоги з конкретним роботодавцем, тобто робота під заказ.

Треба відмовитися від державного замовлення на підготовку спеціалістів і магістрів, а перейти на замовлення від конкретних підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності. Повне погодження із замовником усіх навчальних елементів та їх обов'язкова участь у складі експертної комісії при акредитації відповідного напряму підготовки. В цьому випадку буде повністю реалізована теза – «Хто сплачує, той і замовляє музику».

Процедура ліцензування напрямів підготовки спеціалістів і магістрів при цьому залишається з деякими змінами щодо погодження навчальних планів та навчальних програм.

Такий підхід, орієнтований, перш за все, на задоволення потреби вітчизняного ринку праці з урахуванням сучасних особливостей і вимог дозволить відновити постійні дієві, взаємозацікавлені стосунки між ВНЗ і роботодавцем. Скоротить час, потрібний на корегування навчального процесу, відповідно до розвитку новітніх технологій, переорієнтації ринку тощо. Гарантуватиме працевлаштування випускників ВНЗ, формування необхідної мотивації у студентів щодо наполегливого навчання.

Додатковим надбанням такого підходу може стати розвиток взаємовідносин між підприємствами, установами та організаціями і ВНЗ в напрямку замовлення і виконання наукових досліджень та їх подальшого впровадження.

При цьому державне замовлення на підготовку бакалаврів доцільно залишити, тільки надати йому іншу назву – державна стипендія на придбання базової вищої освіти.

Висновок. Запропоновано новий підхід до організації і проведення акредитації напрямів підготовки спеціалістів і магістрів, спрямований на підвищення якості освіти.

Бібліографічні посилання:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 р. № 978 «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 р. № 1124 Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 р. № 978 і від 08.08.2007 р. № 1019.

3. М.З. Згуровський. Болонський процес - структурна реформа вищої освіти на європейському просторі / <http://www.ntu-kpi.kiev.ua>

4. Каменская Е. Виступ 12-13 березня 2001р. в Російському університеті дружби народів на "круглому столі" з проблем якості вищої освіти: «Обеспечение качества высшего образования: российский опыт в международном контексте». // Alma Mater («Вестник высшей школы»). – 2001, № 6. – С. 16.

5. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. – К.: Изд. , 2004. – 24 с.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 р. № 978 «Про затвердження плану заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 787 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра».